

DISTANČNÍ FORMA VÝUKY PSYCHOLOGIE V OBLASTI AGRÁRNÍHO SEKTORU

DISTANCE TEACHING OF PSYCHOLOGY IN AGRARIAN AREAS

Pavla Rymešová, Kateřina Chamoutová, Pavel Michálek

Anotace:

Katedra psychologie nově vyzkoušela distanční formu výuky v zimním semestru roku 2001/2002 a 2002/2003 v základním předmětu "Psychologie osobnosti a sociální psychologie" pro posluchače PaED. Tento pilotní program katedry je chápán nejen jako podpora řádného studia psychologie na PEF ČZU, ale především jako nedílná součást komunikace vysokého školství s laickou veřejností a informační podpora pro další rozvoj lidského potenciálu v oblasti agrárního sektoru. V současné době se v mírné úpravě stal kurz také součástí nabídky v programu celoživotního vzdělávání, kterou katedra poskytuje na komerční i nekomerční bázi. S ročním předstihem se začalo s kompletací učebního textu, který slouží jako "základní stavební kámen" výuky. Podoba klasických skript je narušena praktickými cvičeními, testy, úkoly ap., jejichž řešení si může posluchač sám vyhodnotit pomocí přiloženého klíče. Za každou kapitolou jsou také kontrolní otázky a úkoly. Jejich zodpovězením se posluchač ujišťuje o pochopení problematiky, popřípadě si na základě doporučené literatury dohledává další informace. Zahájení výuky proběhlo v posluchárně za přítomnosti všech studentů přihlášených na předmět. Zahrnovalo seznámení s tutori, objasnění kompetencí a formy kontaktu s posluchači, stručné nastínění problematiky předmětu a jeho studia, informace o povinné i doporučené literatuře a především studijní plán. Studijní plán se skládá ze tří cvičení (v prvních dvou může ještě posluchač volit mezi variantou A a B), která vycházejí z povinné literatury a mapují problematiku, kterou by měl posluchač při průběžném studiu v daném termínu obsáhnout. Dále zahrnuje závazné termíny odevzdání úkolů, jejichž splnění je základní podmínkou k udělení zápočtu. Další studium již probíhalo bez osobního kontaktu mezi studentem a tutorem. V maximální míře byl využíván e-mail (v 99% byly jeho prostřednictvím odevzdávány úkoly), posluchači měli také vymezeny konzultační hodiny, kdy bylo možné telefonické spojení, velmi výjimečně byla využívána forma dopisu. Studijní plán a kontakty na tutori předmětu byl inzerován po celou dobu výuky na intranetových stránkách katedry. Předmět byl uzavřen zkouškou na půdě PEF ČZU, tedy osobním kontaktem posluchače se svým tutorem, který umožnil oboustranné zhodnocení výukového procesu. Již v průběhu semestru byl předmět připomínkován a v současné době dochází k žádoucím úpravám.

Summary:

The department of psychology our university tested out of distance teaching of the basic course „Psychology of personality and social psychology” for external students in winter half of 2001/2002 and 2002/2003. This initiating program our department is not got as the supplement of full-time study only, but it is part of university communication with lay community and information management for manpower development in agrarian areas too. The course was offered for further education on commercial and non-commercial bases in this time. The completion of learning book started off before one year, the lecture notes serve as “basic unit” of teaching. It is amended with practices, testes, tasks etc, students by themselves may analyse the correct answer in enclosed key. Each of chapters is included control questions and tasks. Students may make sure of insight of problem or look up other relevant information from recommended literature. An initiation of education ran attended by all

enrolled students in lecture-room. It was included identification with tutors, definition of competences and contact forms with tutors, short illumination of problem of course and its study, information about obligatory and recommended literature and curriculum. The curriculum is compacted of three practices (first and second one have A and B version). They draw on obligatory literature and mapping of problems, which students must comprehend during their study. The curriculum includes obligatory deadlines of tasks, whose compliance is basic condition for obtaining of credit. Next study was not with direct contact between student and tutor. Email was used maximally (99% for mail tasks), students had allocated consulting hours for telephone communication and a letter was used rarely. Web page of department advertised for the curriculum and tutor's contacts during tutorial. This course was off examination at the university in Prague. The direct contact was necessary for mutual evaluation of education process. Strictures to course was got along half-year and because is corrected this time.

Klíčová slova:

distanční forma výuky, informační podpora, komunikace, celoživotní vzdělávání

Key words:

Distance teaching, information support, communication, full-time study

Úvod:

Virtualizace výuky je celosvětovým trendem podporovaným dokumenty Evropské unie. V posledních letech, kdy se výrazně zvyšují počty zájemců o studium na vysokých školách, patří k základním a principiálně nejdůležitějším požadavkům "Evropské dimenze vzdělávání umožnit přístup ke vzdělávání všem občanům.

Účastníkem virtuálního studia se může stát každý nezávisle na vzdálenosti mezi místem trvalého bydliště a umístěním vzdělávací instituce. Tato forma studia také úspěšně řeší problematiku umožnění přístupu ke studiu tělesně handicapovaných osob nebo některých jiných speciálních skupin obyvatelstva (ženy na mateřské dovolené, vojáci apod.). Umožňuje také zaměstnaným absolvovat studium v čase, který je vyhovující pro ně samotné.

Přes mnoho pozitiv je však také nutné počítat s kritickými místy, s problémy, které vznikají při zakládání a působení virtuální univerzity.

Jedním z hlavních úskalí je omezení přímé komunikace, sociální izolovanost studenta. Po zavedení studia na virtuální univerzitu a aplikaci multimediálních metod výuky, použití Internetu a jiných počítačových sítí se bude množství vzájemných vazeb mezi studenty snižovat. Možnost sociálního učení, navazování přátelských či milostných kontaktů bude těžší než dnes.

Dalším hlavním problémem je problematika plagiátorství, zneužití informací a podvádění.

Třetím výrazným úskalím se jeví změna náročnosti a potřeb pedagogického procesu. Postavení pedagoga v systému VU se odchyluje od role učitele v prezenčním studiu. Uplatňuje se jako autor, tutor, examinátor či vše dohromady.

Nesmíme zapomenout i na možné sociální problémy rodin vyvolané finanční náročností studia. Je nutné řešit problematiku finanční náročnosti na pořízení komunikačních prostředků ke studiu, studijních materiálů a pomůcek.

V neposlední řadě se také musíme pozastavit nad ovlivněním zdravotního stavu studenta „virtuálním studiem“. Mohou zde nastat komplikace s pozorností a soustředěním, dochází k omezení pohybu (studium v „sedě“) apod.

Cíl a metodika:

Katedra psychologie nově vyzkoušela distanční formu výuky v zimním semestru roku 2001/2002 a 2002/2003 v základním předmětu "Psychologie osobnosti a sociální psychologie" pro posluchače PaED. Tento pilotní program katedry je chápán nejen jako podpora řádného studia psychologie na PEF ČZU, ale především jako nedílná součást komunikace vysokého školství s laickou veřejností a informační podpora pro další rozvoj lidského potenciálu v oblasti agrárního sektoru. V současné době se v mírné úpravě stal kurz také součástí nabídky v programu celoživotního vzdělávání, kterou katedra poskytuje na komerční i nekomerční bázi.

S ročním předstihem se začalo s kompletací učebního textu, který slouží jako "základní stavební kámen" výuky. Podoba klasických skript je narušena praktickými cvičeními, testy, úkoly ap., jejichž řešení si může posluchač sám vyhodnotit pomocí přiloženého klíče. Za každou kapitolou jsou také kontrolní otázky a úkoly. Jejich zodpovězením se posluchač ujišťuje o pochopení problematiky, popřípadě si na základě doporučené literatury dohledává další informace.

Zahájení výuky proběhlo v posluchárně za přítomnosti všech studentů přihlášených na předmět. Zahrmovalo seznámení s tutori, objasnění kompetencí a formy kontaktu s posluchači, stručné nastínění problematiky předmětu a jeho studia, informace o povinné i doporučené literatuře a především studijní plán.

Studijní plán se skládá ze tří cvičení (v prvních dvou může ještě posluchač volit mezi variantou A a B), která vycházejí z povinné literatury a mapují problematiku, kterou by měl posluchač při průběžném studiu v daném termínu obsáhnout. Dále zahrnuje závazné termíny odevzdání úkolů, jejichž splnění je základní podmínkou k udělení zápočtu. Další studium již probíhalo bez osobního kontaktu mezi studentem a tutorem. V maximální míře byl využíván e-mail (v 99% byly jeho prostřednictvím odevzdávány úkoly), posluchači měli také vymezeny konzultační hodiny, kdy bylo možné telefonické spojení, velmi výjimečně byla využívána forma dopisu.

Studijní plán a kontakty na tutori předmětu byl inzerován po celou dobu výuky na intranetových stránkách katedry.

Předmět byl uzavřen zkouškou na půdě PEF ČZU, tedy osobním kontaktem posluchače se svým tutorem, který umožnil oboustranné zhodnocení výukového procesu.

Výsledky:

Z našich zkušeností můžeme vyzvednout následující výhody, které přineslo převedení předmětu do virtuální podoby.

Předně se jedná o vyšší objektivitu při hodnocení práce studenta. Hodnocení není ovlivňováno vzhledem do studentovy sociální či osobní situace.

Další výhodou je nepopíratelně větší aktivita studentů v průběhu semestru a rovnoměrné rozložení učiva. S tímto spojená je také možnost kontinuálního hodnocení studenta v průběhu celého semestru. Výhodná je i časová flexibilita pro studenta i tutora.

Posluchači na této formě studia také nezatěžují kapacitu univerzitního areálu, bez ohledu na jejich počet.

Je nutné také ale zmínit nevýhody, které z tohoto typu studia pro nás vyplynuly.

Ze strany studentů se jedná především o soustavné nerespektování „dead-lines“. Dále se pak vyskytly problémy při práci s doporučenou odbornou literaturou a kvalitou odevzdaných projektů. Nezanedbatelná je zde také problematika plagiátorství.

Ze strany univerzity se vyskytly jednak problémy technického rázu (nízká kapacita serveru) a dále enormní zatížení jednotlivých tutorů vysokým počtem studentů.

Závěry:

Pro další kurzy distančního vzdělávání chystáme na základě našich zkušeností některé změny.

Nezbytné je vytvoření programového zabezpečení kurzu, které bude zahrnovat automatickou evidenci a hodnocení studentů.

Základní učební text bude převeden do hypertextové podoby a rozdělen na tři části. Každá z nich bude hodnocena odděleně jako dosud, ale pouze jedním typem hodnocení.

Toto hodnocení bude sestaveno ze zkušebního self-testu a pouze jednoho automaticky generovaného testu s pevně stanovenou „death-line“.

Od výše uvedeného očekáváme vyšší samostatnost studentů při studiu, získání kvalitnější teoretické základny a odpovědnější přístup k vlastnímu rozvoji.